

ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดการสร้างวัด ในพระพุทธศาสนา ของกลุ่มชาติพันธุ์

ไทใหญ่ : กรณีศึกษาวัดกุ่ม่านมงคลชัย ตำบลสันปูเลย อำเภอดอยสะเก็ด

จังหวัดเชียงใหม่

ANALYTICAL STUDY THE CONCEPT OF BUILDING A TEMPLE IN BUDDHISM OF
ETHNIC GROUPS TAI YAI, A CASE STUDY OF KUMAN MONGKHONCHAI TEMPLE
SAN PU LOEI SUBDISTRICT DOI SAKET DISTRICT CHIANG MAI PROVINCE

พระวันแสง นนฺติโย (กันทา) Phra Wanseang Nanthiyo (Gantha)

พระมหาอินทร์วงศ์ อัสสรภาณี, ดร. Phramaha Inthawong Issarabhāṇī

ไพรินทร์ ณ วันนา Dr.Phrairin Na Wanna

มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

chaotai2017@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาแนวคิดการสร้างวัด ในพระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อวิเคราะห์แนวคิดการสร้างวัดกุ่ม่านมงคลชัย ในพระพุทธศาสนา ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ ในตำบลสันปูเลย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่, การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีพื้นที่ของวัดกุ่ม่านมงคลชัย ตำบลสันปูเลย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์จำนวน 20 รูป/คน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวคิดการสร้างวัด ในพระพุทธศาสนา คือ สร้างวัดเพื่อเป็นสถานที่พักอาศัยของพระสงฆ์ในบวรพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นสถานที่ปฏิบัติศาสนกิจในทางพระพุทธศาสนา และเพื่อเป็นศูนย์กลางการศึกษา 2) ชาวไทใหญ่ในอดีตตั้งถิ่นฐานเป็นกลุ่มใหญ่อยู่ในเขตรัฐฉาน ประเทศเมียนมาร์ ต่อมาในราวพุทธศตวรรษที่ 24-25 เกิดการแบ่งเขตแดนในช่วงล่าอาณานิคมโดยชาวตะวันตก ทำให้บ้านเมืองของชาวไทใหญ่ถูกแบ่งแยก ผู้คนอพยพ กระจายไปหลายประเทศ โดยภาคเหนือของประเทศไทยนั้นมีการอพยพและการเคลื่อนย้ายของกลุ่มไทใหญ่สู่จังหวัดเชียงใหม่ 3) แนวคิดการสร้างวัดของชาวไทใหญ่ มี 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อให้พระพุทธศาสนามั่นคงสืบต่อไปภายภาคหน้า ให้มั่นคงถึง 5000 ปีตามคำนายที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้

2) เพื่อให้เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธทุกคนจะได้มาร่วมกันพัฒนาจิตใจ และพัฒนาวิถาวารามให้เจริญยิ่งขึ้นต่อไป 3) เพื่อให้เป็นที่พักพวยอาศัยของคนยากจน หรือคนเดินทางเข้ามาในระยะยาวไกลทุกสารทิศ

คำสำคัญ : แนวคิดการสร้างวัด, กลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่

Abstract

This article aims to 1) study the concept of temple construction in Buddhism, 2) study the history of the Tai Yai ethnic group in Chiang Mai, 3) to analyze the concept of building Wat Kuman Mongkhonchai in Buddhism of the Tai Yai ethnic group in Tambon San Pu Loei, Doi Saket District, Chiang Mai Province. This research is a qualitative research with the area of Wat Kuman Mongkolchai, San Pu Loei Subdistrict, Doi Saket District, Chiang Mai Province. The tool was an interview form 20 monks/person and content analysis. The research results revealed that 1) the concept of building a temple In Buddhism, it is to build a temple to be a residence for monks in Buddhism, to be a place of worship in Buddhism, and to be a center for education. 2) Tai Yai people in the past settled in large groups in Shan State, Myanmar. Later, around the 24th-25th Buddhist century, borders demarcation during colonization by the west causing the country of the Tai Yai people to be divided, the people immigrated and scattered to many countries. In northern Thailand, there are immigration and movement of Shan groups to Chiang Mai. 3) There are 3 concepts of building temples of Tai Yai people: 1) To make Buddhism stand firm in the future, up to 5000 years referring to the prediction that the Buddha had said 2) to be the center of the mind of all Buddhists to come together to develop their minds and develop temples to further prosper 3) To provide a place to live for the poor or people traveling back and forth in long distances from every direction.

Keywords: The Concept of Building a Temple, Ethnic Group Tai Yai

บทนำ

วัด หรือ วิหาร (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส 2529 : 464) ได้กล่าวไว้ว่า เป็นสัญลักษณ์สำคัญในทางพระพุทธศาสนา เป็นสถานที่ที่มีความสำคัญสำหรับพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างยิ่ง เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่ประทับของพระพุทธเจ้า เป็นบ่อเกิดแห่งพระสัทธรรม เป็นที่อาศัยอยู่ของพระสงฆ์สาวกผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ เป็นสถานศึกษาวิชาการต่าง ๆ เป็นสถานที่บำเพ็ญบุญกุศลทานศัลภาวนา และเป็นสถานที่สังคมนาสำหรับประชาชน วัดซึ่งมีความเป็นมาตั้งแต่ ในสมัยพระพุทธพุทธกาล หลังจากพระพุทธองค์ตรัสรู้ธรรมที่ขอบแล้ว พระพุทธองค์จึงได้เสด็จไปแสดงธรรมปฐมเทศนาโปรดปัญจวัคคีย์ (วิ.ม. (ไทย) 4/12/19) ที่ในป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ในเมืองพาราณสี และหลังจากนั้นพระพุทธองค์เสด็จไปยังกรุงราชคฤห์ เมืองหลวงของแคว้นมคธ พร้อมด้วยพระภิกษุสงฆ์สาวกอีก 1,000 รูป

เมื่อพระเจ้าพิมพิสารราชาแห่งแคว้นมคธ ได้ทรงฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าแล้ว มีจิตใจศรัทธาเลื่อมใส พระเจ้าพิมพิสารได้ถวายพระราชอุทยาน (วิ.ม. (ไทย) 4/59/71) การที่พระเจ้าพิมพิสารถวายพระราชอุทยานเวฬุวันแห่งนี้ เพราะทรงพิจารณาถึงลักษณะภูมิของประเทศที่เหมาะสมคือ เป็นสถานที่ที่ไม่ใกล้ไม่ไกลจากหมู่บ้านนัก ประชาชนจะสะดวกต่อการเดินทางไปเข้าเฝ้าฟังธรรมพระพุทธเจ้า เมื่อในตอนกลางวัน มีผู้คนไม่พลุกพล่าน ส่วนตอนกลางคืนจะเงียบสงบไม่มีเสียงรบกวนเหมาะสมจะเป็นที่บำเพ็ญภาวนาของผู้ที่ต้องการความสงบ พระพุทธเจ้าทรงรับและอนุโมทนาแก่พระเจ้าพิมพิสาร อารามแห่งนี้ก็ได้ใช้เป็นสถานที่สำหรับพระสงฆ์ประชุม นอกจากนี้วัดนี้ยังเป็นสถานที่พระพุทธเจ้าแสดงโอวาทปาติโมกข์แก่พระสาวกจำนวน 1,250 รูป แล้วส่งไปเป็นพระธรรมทูตประกาศพระศาสนา อันเป็นที่มาของวันมาฆบูชา (ที.ม. (ไทย) 10/90/50) หลังจากพระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้พระภิกษุอยู่ในพระวิหาร และเทศนาเรื่องอานิสงส์ของการได้สร้างวิหารถวายแก่พระภิกษุสงฆ์แล้ว จึงเป็นเหตุปัจจัยทำให้ชาวพุทธศาสนิกชนนิยมกันสร้างวัดหรือ (วิหาร) ถวายแก่พระภิกษุสงฆ์จนถึงในยุคปัจจุบัน

ความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่แห่งยุคแรก เมื่อ พ.ศ. 2414. เชียงใหม่ได้ยกกำลังไปทำสงคราม และกวาดต้อนชาวไทใหญ่จากฝั่งตะวันออกของแม่น้ำสาละวินให้โยกย้ายมาอยู่ในเชียงใหม่ โดยแยกย้ายกระจายกันอยู่ในย่านช้างเผือก ช้างม่วย วังสิงห์คำ และฟ้าฮ่าม ไทใหญ่เริ่มสร้างวัดแห่งแรกในเชียงใหม่ คือ วัดป่าเป้า มีแม่นางแก้ววรรณและแม่นางบัวไหลเป็นคนที่สวยงาม ต่อมาจึงรับเลือกให้เป็น "หม่อม" ของพระเจ้าอินทวิชยานนท์เจ้าหลวงเมืองนครเชียงใหม่องค์

ที่ 7 คนในสมัยนั้นจึงเรียกแม่น้ำโขงว่า “หม่อมบัวไหล” หม่อมบัวไหลเป็นผู้นำคนสำคัญร่วมกับชาวไทใหญ่เริ่มสร้างวัดป่าเป้าขึ้น โดยการสนับสนุนของพระเจ้าอินทวิชยานนท์ เจ้าหลวงเมืองเชียงใหม่ เมื่อชาวไทใหญ่ที่ถูกปล่อยตัวได้อย่างเป็นอิสระนั้น ได้ไปตั้งถิ่นฐานไม่ไกลจากตัวเมืองเชียงใหม่ โดยส่วนใหญ่จะไปตั้งบ้านเรือนอาศัยในย่านที่กลุ่มชาวไทใหญ่อาศัยอยู่มาก่อนหน้าแล้ว เช่น ย่านช้างเผือก ช่างสิงห์ ช่างน้อย ฟ้าฮ้าง วังสิงห์คำ ท่าแพ และมีบางส่วนได้อพยพไปอยู่ที่เมืองกาตหลวง สันทราย ดอยสะเก็ด สันป่าตอง แม่ริม แม่แตง เชียงดาว ผางและแม่อาย (สมโชติ อ๋องสกุล, 2552, 5, (เอกสารอัดสำเนา)

หลังจากต่อมาวัดกุ่ม่านมงคลชัย จึงเป็นวัดหนึ่งที่มีศรัทธาเป็นชาวไทใหญ่ในจำนวนมาก ทำให้หลายคนเรียกว่าวัดไทใหญ่ แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยคิดว่าวัด คือ ไม่จำเป็นต้องเป็นวัดของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งแล้วค่อยสร้าง เพราะว่าวัดเป็นของคนในทุกส่วนไม่ว่าในประเทศหรือนอกประเทศ ต่างคนต่างชนชาติเมื่อมีใจปิตินดีในการสร้างวัด ก็เป็นผลประโยชน์ต่อตนเองสังคมและพระพุทธศาสนา ที่สร้างวัดขึ้นมาไม่ใช่ว่าเพื่อที่จะแย่งพื้นที่กันไปในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ต้องมีแนวคิดเหมือนกันว่า เราสร้างวัดขึ้นมาเพื่อปกป้องพระพุทธศาสนา หรือเพื่อเป็นสถานที่เรียนรู้ในทางธรรมให้ดีขึ้น หรือเพื่อไม่ให้พระพุทธศาสนาเสื่อมเสียหายไปในภายหน้า มีหลายท่านมากหมายถามมาว่า วัดกุ่ม่านเป็นมาอย่างไร เจ้าอาวาสคือใคร ทำไหมคนไทใหญ่มากมายขนาดนี้ เมื่อได้เจอคำถามบ่อยเข้า จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาแนวคิดการสร้างวัดของกลุ่มชาติพันธุ์ ในกรณีศึกษาวัดกุ่ม่านมงคลชัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ข้อมูลที่ได้มานั้น ซึ่งได้มาจากหลายแห่งเพื่อให้เป็นข้อมูลที่สมบูรณ์ ดังนั้น กล่าวได้ว่าวัดกุ่ม่าน ไม่ใช่วัดของคนไทใหญ่เริ่มสร้างขึ้น และไม่เข้าเชื่อว่าเป็นวัดของชาวไทใหญ่ เจ้าอาวาสก็ไม่ใช่นักไทใหญ่เช่นกัน ที่ชาวไทใหญ่มีใจศรัทธาพากันมาช่วยทำบุญทำทานสร้างวัดวาอารามก็ คือ เพราะความเมตตาของท่านเจ้าอาวาสที่มีต่อสังคมทุกชนชั้นนั่นเอง ไม่ว่าชาติพันธุ์ไหนเมื่อมีใจศรัทธาเข้ามาได้ทุกส่วน จึงทำให้ชาวไทใหญ่มีแนวคิดการสร้างวัดขึ้นมา เพื่อเป็นแนวทางที่ดี สำหรับตนละสังคมรวมถึงการปกป้องพระพุทธศาสนา เพื่อให้เป็นที่พึ่งอาสของสังคมในยุคปัจจุบันและคนรุ่นหลังต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวคิดการสร้างวัด ในพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของ กลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อวิเคราะห์แนวคิดการสร้างวัดกุ่ม่านมงคลชัย ในพระพุทธศาสนาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ ในตำบลสันปูเลย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดการสร้างวัดในพระพุทธศาสนาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่กรณีศึกษาวัดกุ่ม่านมงคลชัย ตำบลสันปูเลย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

- 1) ศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถา เอกสาร ตำรา ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องวัด กรณีตัวอย่างที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ตลอดทั้งพระธรรม พระวินัยที่เกี่ยวกับการสร้างวัด
- 2) สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เกี่ยวกับแนวคิดการสร้างวัด ของชาวพุทธในกลุ่มชาติพันธุ์ พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางที่ถูกต้องแก่ฆราวาสผู้ที่ต้องการศึกษาเรื่องวัด

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ได้แก่ พระสงฆ์ จำนวน 5 รูป นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 5 คน ชาวบ้านทั่วไป จำนวน 10 คน รวมทั้งหมด 20 รูป/คน เพื่อทำให้ทราบถึงแนวคิดการสร้างวัดในพระพุทธศาสนาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่กรณีศึกษาวัดกุ่ม่านมงคลชัย ตำบลสันปูเลย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ และแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาเรื่องการสร้างวัด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัยโดยศึกษาจากเอกสารเชิงวิชาการ และจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ 3) สร้างเครื่องมือจากกรอบเนื้อหาในคำจำกัดความของคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย 4) เสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ดังนี้ 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) การเก็บข้อเอกสาร คือ ศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อнуฎีกา เอกสาร ตำรา ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับวัดที่ปรากฏในคัมภีร์เหล่านี้ พร้อมทั้งตัวอย่างหลักธรรม อานิสงส์ ที่เกี่ยวข้องกับการถวายวัด 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) การเก็บข้อมูลจากคณามที่ทำการวิจัย อันเป็นข้อมูลหลักใน

การวิจัยครั้งนี้ เป็นข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยการทำการบันทึกด้วยเทปบันทึกเสียง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ข้อมูลที่ได้เกิดจากการรวบรวมเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดยจัดลำดับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์เนื้อหาเหมาะสมแก่การนำไปวิเคราะห์อภิปรายผล และนำเสนอข้อมูลผลการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

1) ศึกษาแนวความคิดการสร้างวัด ในพระพุทธศาสนา พบว่า วัดเริ่มมีครั้งแรกในประเทศอินเดีย เพื่อเป็นที่ประดิษฐานสถูปเจดีย์และเป็นที่พักพระสงฆ์ มูลเหตุในการสร้างวัด หรือ "วิหาร" สมัยพระพุทธกาลยังไม่ได้มีการสร้างอาคารสถานที่ให้เป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสงฆ์ โดยเฉพาะเจาะจงไว้ เนื่องจากพระพุทธองค์ไม่ทรงอนุญาตให้พระภิกษุมิที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งถาวร ด้วยจะทำให้เกิดความยึดติดในทรัพย์ทางโลก จึงทรงกำหนดสถานที่สำหรับใช้เป็นที่พักอาศัยพื้นฐานสุดคือ “รุกขมูลเสนาสนะ” อันหมายถึงการอยู่รอบโคนต้นไม้ แล้วให้จาริกไปเรื่อย ๆ ทั้งนี้เพื่อมิให้จิตมีสิ่งผูกพัน เมื่อพระพุทธเจ้าพร้อมเหล่าสาวกได้ออกเผยแผ่พระศาสนา ปรากฏว่ามีผู้เลื่อมใสศรัทธาพากันบวชเป็นพระภิกษุจำนวนมากมาย ที่ไม่ได้บวชต่างก็ให้ความอุปถัมภ์เกื้อกูลเป็นอย่างดี โดยเฉพาะพระเจ้าพิมพิสาร กษัตริย์แห่งนครราชคฤห์ ทรงประกาศตนเป็นองค์ศาสนูปถัมภ์ต่อพุทธศาสนา ทั้งทรงถวาย “เวฬุวัน” ป่าไผ่สวนที่ประพาสพักผ่อนของพระเจ้าพิมพิสาร อยู่ไม่ไกลไม่ไกลจากพระนครราชคฤห์เป็นที่ร่มรื่นสงบเงียบมีทางไปมาสะดวก พระเจ้าพิมพิสารถวายเป็นสังฆาราม นับเป็นวัดแรกในพระพุทธศาสนา เพื่อให้เป็นที่ประทับของพระพุทธองค์และเหล่าพุทธสาวก

2. ศึกษาประวัติความเป็นมาของ กลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่แห่งยุคแรก เมื่อ พ.ศ. 2414. เชียงใหม่ได้ยกกำลังไปทำสงคราม และกวาดต้อนชาวไทใหญ่จากฝั่งตะวันออกของแม่น้ำสาละวินให้โยกย้ายมาอยู่ในเชียงใหม่ โดยแยกย้ายกระจ่ายกันอยู่ในย่านช้างเผือก ช้างม่วย วังสิงห์คำ และฟ้าฮ่าม ต่อมาหญิงสาวไทใหญ่ในกลุ่มนี้ ชื่อว่า "บัวไหล" ได้กลายเป็นสนมของเจ้าอินทวิชยานนท์ และใน พ.ศ. 2426 หม่อมบัวไหลได้เป็นกำลังหลักในการสร้างวัดขึ้นแห่งหนึ่ง ณ บริเวณที่มีต้นเปา ซึ่งเป็นสมุนไพรรักษาหนึ่งขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก เมื่อสร้างวัดเสร็จจึงเรียกว่า "วัดป่าเปา" ชาวไทใหญ่ในอดีตตั้งถิ่นฐานเป็นกลุ่ม

ใหญ่อยู่ในเขตรัฐฉาน ประเทศเมียนมาร์ ต่อมาในราวพุทธศตวรรษที่ 24-25 เกิดการแบ่งเขตแดน ในช่วงล่าอาณานิคมโดยชาวตะวันตก ทำให้บ้านเมืองของชาวไทใหญ่ถูกแบ่งแยก ผู้คนอพยพ กระจายไปหลายประเทศ โดยภาคเหนือของประเทศไทยนั้นมีการอพยพและการเคลื่อนย้ายของกลุ่มไทใหญ่สู่จังหวัดเชียงใหม่มากขึ้น ประเทศไทยจึงกลายเป็นพื้นที่ปลายทางที่กลุ่มชาติพันธุ์จากพม่า หลั่งไหลเข้ามาอาศัยในฐานะผู้ลี้ภัย หรือสร้างชุมชนใหม่ภายในประเทศ โดยเฉพาะชาวไทใหญ่ ไทลื้อ ไทจีน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีรากเหง้าภาษาและวัฒนธรรมเดียวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไต-ไทในภาคเหนือของ ประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีชาวไทใหญ่จากรัฐฉาน ของสาธารณรัฐแห่งสหภาพ เมียนมาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก

3. เพื่อวิเคราะห์แนวคิดการสร้างวัดกุ่ม่านมงคลชัย ในพระพุทธศาสนาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ ในตำบลสันปูเลย อำเภอต๋อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การสร้างวัดถือว่าเป็นคุณงามความดีในทางพระพุทธศาสนา เป็นความศรัทธาที่ถูกต้องตามหลักธรรม เป็นการยึดถือที่คนชาวพุทธทุกคนนิยมและปฏิบัติกันมา ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน การสร้างวัด เป็นการทำทานเบื้องต้นของการทำคุณงามความดี จัดว่าเป็นหลักธรรมนำมา เพื่อชำระจิตใจเป็นแนวทางสูงสุดตามหลักธรรมพระพุทธศาสนา ดังนั้น การสร้างวัดจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตพระพุทธศาสนาทุกยุคทุกสมัย การสร้างวัดถวายทานแก่พระสงฆ์ ในคัมภีร์ พระพุทธศาสนา นับตั้งแต่พระพุทธเจ้าตรัสรู้และออกเผยแผ่แสดงธรรมในเบื้องต้นของการแสดงธรรม เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความเลื่อมใสในหลักคำสอนจึงแสดง อนุปปกัถา 5 ซึ่งเป็นกถาข้อแรกในบุญกิริยา วัดฤ 3 การให้ทานเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการช่วยส่งเสริมความสามัคคีในสังคม เป็นการเชื่อมช่องว่าง ระหว่างสังคม สร้างความรักใคร่ ประองดองในหมู่คณะให้เกิดความสามัคคีส่งผลให้ประสบความสำเร็จ ในการให้ทานทั้งหลายนั้น พระพุทธองค์ตรัสสั่งสอนไว้ว่า การได้ถวายวัดเป็นทานที่ประเสริฐกว่าทานทั้งหลาย เพื่อจะเป็นทานให้เป็นทานที่บริสุทธิ์ ต้องมีกำลังศรัทธาเป็นต้น ดังนั้น กำลังศรัทธาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ที่มีต่อวัดกุ่ม่านมงคลชัยโดยได้ปฏิบัติสืบทอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. แนวคิดการสร้างวัด ในพระพุทธศาสนา พบว่า วัดเริ่มมีครั้งแรกในประเทศอินเดีย เพื่อเป็นที่ประดิษฐานสรีระเจตีย์และเป็นที่พักพระสงฆ์ หลังพุทธกาล เมื่อมีการสร้างพระสรีระเจตีย์ขึ้น ทำให้บริเวณเหล่านี้เกิดเป็นที่ชุมนุมของเหล่าพระสงฆ์และคฤหัสถ์ที่เดินทางมาถึง ที่สุดแล้วก็เกิดมีพระภิกษุ

บางรูปสมัครใจที่จะอยู่พำนัก เพื่อบำรุงรักษาสังเวชนียสถานเหล่านั้น ทั้งมีผู้ศรัทธาสร้างที่พักกุฏิสงฆ์ ถวายแด่พระภิกษุดังกล่าว สถานที่นี้ในที่สุด ได้กลายสภาพเป็น “วัด” ที่สมบูรณ์แบบ สืบต่อกันมา จนเกิดเป็นแบบอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาสุนันท์ สุนนฺโท, ดร. และคณะ, 2560 : 97) พบว่า การสร้างวัดมีมาแต่โบราณกาล เมื่อประชาชนมีจิตศรัทธาในพระพุทธศาสนา ได้อพยพไปตั้งถิ่นฐานอยู่ ณ ที่ใด ก็มักจะสร้างวัดขึ้นแล้วนิมนต์พระสงฆ์ไปพำนัก เพื่อบำเพ็ญบุญกุศล ประกอบศาสนกิจ ตามประเพณีที่สืบต่อกันมา ในอดีตวัดเป็นสถานที่ที่พุทธศาสนิกชนทั่วไปได้ใช้เป็นสถานศึกษาอบรม ให้มีความรู้ในด้านวิชาชีพตำราแพทย์แผนไทย และศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ เป็นสถานที่ทำบุญบำเพ็ญกุศล เป็นศูนย์กลางการบริหารและการปกครอง รวมทั้งเป็นที่พึ่งทางจิตใจของประชาชน ดังนั้น วัดจึงเป็นสถานที่ที่สำคัญยิ่งในการสืบทอดพระพุทธศาสนาตลอดมา จึงถือได้ว่าวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนไทยทั้งอดีตและปัจจุบัน ปัจจุบันการสร้างวัดตั้งวัดจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามขั้นตอนของทางราชการ เมื่อการสร้างวัดตั้งวัดได้เสร็จสิ้น ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เป็นวัดที่ถูกต้อง และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ขึ้นทะเบียนไว้ในทะเบียนวัดของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแล้ว จึงถือว่าวัดนั้นเป็นวัดโดยสมบูรณ์ โดยเจ้าอาวาสมีหน้าที่ทำนุบำรุงรักษา วัด จัดกิจการและศาสนาสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ในการนี้ต้องดูแลบริหารกิจการภายในวัดอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการปกครอง การศึกษา การปฏิบัติ และอื่น ๆ ให้มีความก้าวหน้าถูกต้อง เป็นระเบียบ เพื่อให้วัดเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของพุทธศาสนิกชนทั่วไป ซึ่งหมายถึง การพัฒนากิจการพระพุทธศาสนาหรือการพัฒนาวัดนั่นเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาเกริกชัย เรือไธสง, 2557 : 2) พบว่า วัดถือว่าเป็นสถาบันที่สำคัญในการประสานงานจากหน่วยงานในสังคม เช่น สถาบันการปกครอง สถาบันทางสังคม และเพราะว่าวัดเป็นที่พำนักอาศัย ศึกษาเล่าเรียนและปฏิบัติตามพระธรรมวินัยของพระภิกษุ เพื่อเป็นศาสนทายาทสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาของพระภิกษุสามเณรเมื่อศึกษาในทางสังคมจากอดีตที่ผ่านมาจะพบว่าวัดในพระพุทธศาสนาได้มีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของสังคมไทยเป็นอย่างมากจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาวัด เพราะบทบาทที่สำคัญของวัด ได้แก่ วัดจัดเป็นสถานที่ซึ่งชาวบ้านส่งกุลบุตรมาอยู่รับใช้พระสงฆ์ และรับการฝึกอบรมทางศีลธรรม และเล่าเรียนวิชาการตามที่มีการสอน วัดเป็นสถานที่ที่พ่อแม่ตลอดจนคนแก่เฒ่าและสตรีมารับความรู้ด้วย การสดับพระธรรมเทศนา วัดเป็นสถานพยาบาลจัดเป็นที่ใช้รักษา ผู้เจ็บป่วยตามภูมิความรู้ของคนในสมัยก่อน โดยวัดเป็นแหล่งตำรายาและตำราแพทย์ และพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นหมอรักษาพยาบาลคนเจ็บป่วยทั่วไป วัดเป็นสถานสงเคราะห์ที่บุตรหลานชาวบ้านที่ยากจน

ได้มาอาศัยเลี้ยงชีวิตและศึกษาเล่าเรียน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตตลอดจนถึงผู้ใหญ่ที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีพ วัดเป็นสถานที่พักอาศัยของคนเดินทาง วัดเป็นสถานที่ที่ชาวบ้านได้มาพบปะสังสรรค์ และพักผ่อนหย่อนใจโดย ที่ทางวัดได้จัดสถานที่ในบริเวณให้เป็นระเบียบเรียบร้อยสะอาดร่มรื่นน่าทัศนาวัดเป็นสถานที่รื่นเริง ที่จัดงานเทศกาลและมหรสพสำหรับชาวบ้าน เช่น งานก่อเจดีย์ทรายในวันสงกรานต์ งานเทศน์มหาชาติ และงานประจำปีของวัดใกล้บ้าน เป็นต้น

2. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของ กลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่แห่งยุคแรก เมื่อ พ.ศ. 2414. เชียงใหม่ได้ยกกำลังไปทำสงคราม และกวาดต้อนชาวไทใหญ่จากฝั่งตะวันออกของแม่น้ำสาละวินให้โยกย้ายมาอยู่ในเชียงใหม่ โดยแยกย้ายกระจายกันอยู่ในย่านช้างเผือก ช้างม้อย วังสิงห์คำ และฟ้าฮ่าม สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ภณทิรา เปรมปรีดี, 2560 : 32) พบว่า ปัจจุบันชาวไทใหญ่ที่อาศัยอยู่ในเขตประเทศพม่า ประสบปัญหาจากเรื่องการเมืองภายในประเทศ ทำให้ชาวไทใหญ่บางกลุ่มต้องการเป็นอิสระจากการปกครองของรัฐบาลพม่า จึงพยายามต่อสู้เพื่อความสงบสุขและความเป็นธรรมให้กับกลุ่มชนของตน บางส่วนอพยพหลบหนีเข้าสู่ประเทศไทย โดยเฉพาะเข้ามาทางอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน และอำเภอฝาง จังหวัด เชียงใหม่ แต่เนื่องจากรัฐบาลไทยไม่มีนโยบายจัดการที่ชัดเจนกับกลุ่มชาวไทใหญ่ ทำให้กลุ่มชาวไทใหญ่รู้สึกถึงความไม่มั่นคง ทั้งในเรื่องความปลอดภัยและที่อยู่อาศัย ส่งผลให้ชาวไทใหญ่จำนวนมาก ย้ายถิ่นฐานเข้าสู่เมืองใหญ่ต่าง ๆ รวมถึงกรุงเทพมหานครที่เปรียบเสมือนแหล่งรวมชาติพันธุ์หลากหลาย ซึ่งหลั่งไหลเข้ามาเพื่อประกอบอาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (จันทกานต์ สิทธิราช และคณะ, 2564 : 26) พบว่า ไทใหญ่คือ กลุ่มชาติพันธุ์ไทกลุ่มหนึ่งปัจจุบันอาศัยอยู่ในรัฐฉานประเทศพม่าบางส่วนอยู่ตอนใต้ของจีน อินเดียลาวและบริเวณภาคเหนือของประเทศไทย มีชื่อเรียกต่างกันคนไทใหญ่เรียกตนเองว่า “คนไต” คำว่า “ไทใหญ่” เป็นคำที่คนไทยใช้เรียกกันเท่านั้นในขณะที่ต่างชาติเรียกว่า “ชาน” หรือ “ฉาน” ตามภาษาพม่า แม้ไทใหญ่จะกระจายตัวอยู่ในหลายพื้นที่ในประเทศไทย แต่พบว่าชาวไทใหญ่อาศัยอยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนมากที่สุด เนื่องจากแม่ฮ่องสอนเคยเป็นเมืองของชาวไทใหญ่มากแต่ดั้งเดิม ก่อนที่จะเป็นเมืองหน้าด่านของเชียงใหม่ในอดีต แต่หลังจากเชียงใหม่ถูกผนวกให้เป็นจังหวัดในประเทศไทยแล้วแม่ฮ่องสอนจึงกลายเป็นจังหวัดหนึ่งของประเทศไทยด้วยเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สรธัญ พวกดี, 2562 : 2) พบว่า ไทใหญ่ในประเทศไทยบางส่วนได้ย้ายถิ่นฐานมาในประเทศไทยด้วยสาเหตุมาจากการ เปลี่ยนแปลงการปกครอง การสู้รบระหว่างผู้ต่อต้านกับรัฐบาลสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

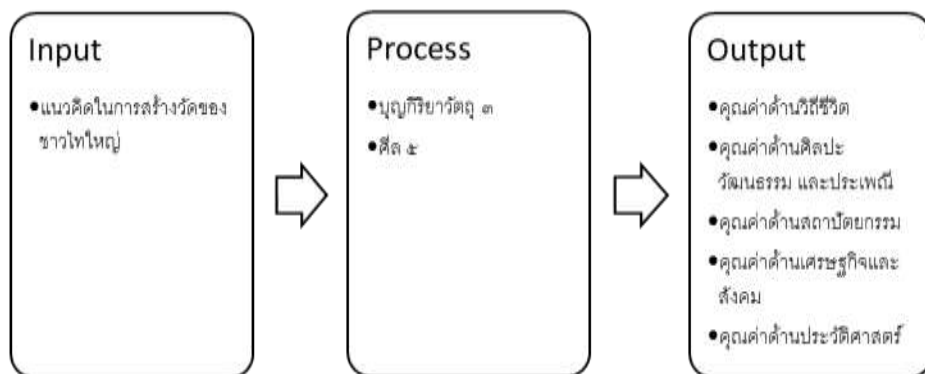
และระยะหลังมีการย้ายถิ่นฐานมากขึ้นเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจ ชาวไทใหญ่จึงได้เข้ามาในประเทศไทยโดยมาทางตอนเหนือของประเทศไทย ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน แต่เนื่องจากทางรัฐบาลของประเทศไทยไม่มีการจัดการกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ามาในประเทศไทยที่ชัดเจน ทำให้ชาวไทใหญ่อจำนวนมากย้ายถิ่นเข้ามาสู่เมืองต่าง ๆ ในประเทศไทยรวมถึงกรุงเทพมหานคร ชาวไทใหญ่ที่มาอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ จะตั้งบ้านเรือนใกล้กับวัด เนื่องจากเดิมชาวไทใหญ่มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาเดิมคือ ผูกพันกับศาสนาพุทธ ปัจจุบันชาวไทใหญ่ในกรุงเทพฯ มี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ทำการค้า นักธุรกิจและลูกจ้างแรงงาน มีศูนย์รวมจิตใจของชาวไทใหญ่อยู่ที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมสาธุประดิษฐ์ ก่อตั้งขึ้นเพื่อประกอบพิธีทางศาสนาของพระสงฆ์และกิจกรรมร่วมกันทางสังคม นอกจากนั้นชาวไทใหญ่ในกรุงเทพฯ ยังร่วมกันก่อตั้งมูลนิธิพระแสงธรรม เพื่อให้ความช่วยเหลือชาวไทใหญ่ที่ประสบปัญหาทางด้านต่าง ๆ เรียกได้ว่าเป็นศูนย์รวมวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่

3. แนวคิดการสร้างวัดกลุ่มม้งมลายู ในพระพุทธศาสนาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ พบว่าการสร้างวัดในพระพุทธศาสนามีมาแต่โบราณ เมื่อชาวไทใหญ่มีจิตศรัทธาในพระพุทธศาสนา ได้อพยพไปตั้งถิ่นฐานอยู่ ณ ที่ใด มักจะสร้างวัดขึ้นเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ แนวคิดของคนชาวไทใหญ่จึงมีผลต่อวัฒนธรรมและประเพณีสืบเนื่องมา ความเชื่อเรื่องของอาณิสต์และผลบุญ การดำเนินชีวิตจึงอยู่ภายใต้ของการทำดีเพื่อสั่งสมบุญบารมี เพื่อชีวิตที่ดีในชาตินี้และภพหน้า การสร้างวัดหรือวิหารจะได้บุญอันยิ่งใหญ่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (โชคนิรันดร์ คุณยศยิ่ง, 2557 : 23) พบว่า ความเชื่อตามคำสอนในพระพุทธศาสนาจึงตกทอดมาถึงลูกหลานให้ยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะความเชื่อในบาปบุญคุณโทษ เชื่อในอาณิสต์ของการทำบุญทำทานว่าเมื่อตายไปแล้วจะได้เสวยสุขในโลกมนุษย์และสวรรค์ถ้าทำชั่ว เมื่อตายแล้วจะได้ไปเสวยทุกข์เวทนาในอบายภูมิ มีไตรภพ เปเรต อสุรกาย และนรก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ธรรต ศิริรัตนบัลล์, 2560 : 9) พบว่า พระพุทธศาสนาเป็นหลักในการพัฒนาของชาติพันธุ์ไทใหญ่ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเน้นการพัฒนาคนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต ใช้คุณธรรมและสติปัญญาในการดำเนินชีวิตเพื่อพัฒนาตนเอง และร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาชุมชน พัฒนาสังคม และพัฒนาชาติบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรือง นอกจากนี้พระสงฆ์หลายท่าน ยังมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำชุมชนพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น วัดเป็นแหล่งการเรียนรู้ของสังคมไทใหญ่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ชาวไทใหญ่ได้บวชเรียนในพระพุทธศาสนา ได้ฝึกฝนอบรมตนให้เป็นคนดี เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติพันธุ์ไทใหญ่

วัดจะด่างไร่ ซึ่งความเป็นวัดเพื่อสังคม (วัด-วัตร-วัฒนธรรม) ได้อย่างถูกต้อง จะต้องอาศัยหลักการของพระพุทธศาสนา ที่ประกอบด้วยองค์ 3 ของไตรสิกขาสำหรับคฤหัสถ์ คือ 1) ทาน ด้วยหลักการของพระพุทธศาสนา คือ จาคะ 2) สะอาด ด้วยหลักการของพระพุทธศาสนา คือ ศีล 3) สงบ ด้วยหลักการของพระพุทธศาสนา คือ ภาวนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ (PHRA U TEJANYANA, 2561 : 40) พบว่า การดำเนินชีวิตประจำวันของชาวไทยใหญ่นั้น ยังเกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องการทำบุญ มาจนถึงปัจจุบัน และอีกอย่างวัดซึ่งเป็นแหล่งที่รวบรวมงานศิลปะ วิทยาการและความรู้มากมายหลายสาขาลดลงจนเป็นแหล่งรวมของศิลปกรรมที่มีค่า เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุจิตรกรรม การออกแบบ ซึ่งงานศิลปกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่า และเป็นเสมือนเอกลักษณ์ของความเป็นชาวพุทธ ปัจจุบันวัดมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม คือการเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถานที่สำคัญ เพราะว่าภายในวัดประกอบไปด้วยศิลปวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นอารยธรรม และความเจริญของชาติ อันเป็นแหล่งรวมที่สามารถศึกษาย้อนกลับได้ ในด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดีวัฒนธรรม ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม รวมทั้งการเชื่อมโยงความเป็นมาของวัฒนธรรมกับชุมชน และการตั้งถิ่นฐานของชุมชนตั้งแต่อดีตเป็นต้นมา วัดเป็นสถานที่มาทำบุญ มีผู้คนมานมัสการ สิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือประกอบศาสนกิจ

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดการสร้างวัด ในพระพุทธศาสนา ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ กรณีศึกษาวัดกุ่ม่านมกคลชัย ตำบลสันปูเลย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้รู้ถึงแนวคิดการสร้างวัดในพระพุทธศาสนา ทำให้รู้ถึงประวัติความเป็นมาของ กลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ และทำให้รู้ถึงแนวคิดการสร้างวัดในพระพุทธศาสนาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ รวมถึงองค์ความรู้ใหม่หลายอย่างที่ยังไม่เคยรับรู้มา กรณีศึกษาวัดกุ่ม่านมกคลชัย ตำบลสันปูเลย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยจึงใช้วิธีการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมกับการใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างวัดในพระพุทธศาสนา ซึ่งสามารถนำเสนอเป็นแผนภาพรอบแนวคิดได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้จากการวิจัย

สรุป และข้อเสนอแนะ

วัดเริ่มมีมาครั้งแรกในประเทศอินเดีย เพื่อเป็นที่ประดิษฐานสรีระเจตีย์และเป็นที่พักพระสงฆ์ มูลเหตุในการสร้างวัด หรือ "วิหาร" สมัยพระพุทธกาลยังไม่มีการสร้างอาคารสถานที่ให้เป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสงฆ์ โดยเฉพาะเจาะจงไว้ เนื่องจากพระพุทธองค์ไม่ทรงอนุญาตให้พระภิกษุมิที่อยู่อาศัย เป็นหลักแหล่งถาวร ด้วยจะทำให้เกิดความยึดติดในทรัพย์สินทางโลก จึงทรงกำหนดสถานที่สำหรับใช้เป็นที่อาศัยพื้นฐานสุดคือ “รุกขมูลเสนาสนะ อันหมายถึงการอยู่รอบโคนต้นไม้ แล้วให้จาริกไปเรื่อย ๆ ต่อมาเมื่อพระเจ้าพิมพิสาร กษัตริย์แห่งนครราชคฤห์ ทรงประกาศตนเป็นองค์ศาสนูปถัมภ์ต่อพุทธศาสนา ทั้งทรงถวาย “เวฬุวัน” ป่าไผ่สวนที่ประพาสพักผ่อนของพระเจ้าพิมพิสาร พระเจ้าพิมพิสารถวายเป็นสังฆาราม นับว่าเป็นวัดแรกในพระพุทธศาสนา ทำเป็นมูลเหตุให้ทรงมีพระพุทธานุญาตให้พระภิกษุสามารถรับอาราม ที่เหลาทำลายถวายได้ หลังจากนั้นต่อมาพุทธศาสนิกชนนิยมกันสร้างวัดถวายแก่พระภิกษุสงฆ์มากขึ้นจนถึงในยุคปัจจุบัน ในกลุ่มของพุทธศาสนิกชนนั้นรวมถึงชาวไทใหญ่โดยเมื่อชาวไทใหญ่ไปอยู่ไหนวัดมักก็จะสร้างขึ้นที่นั่น อย่างเช่น เมื่อเข้ามาอยู่ในเมืองเชียงใหม่ มีประวัติความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ว่า แห่งยุคแรก เมื่อ พ.ศ. 2414. เชียงใหม่ได้ยกกำลังไปทำสงคราม และกวาดต้อนชาวไทใหญ่จากฝั่งตะวันออกของแม่น้ำสาละวินให้โยกย้ายมาอยู่ในเชียงใหม่ โดยแยกย้ายกระจายกันอยู่ในย่านช้างเผือก ช้างม่อย วังสิงห์คำ และฟ้าฮ่าม ต่อมาหญิงสาวไทใหญ่ในกลุ่มนี้ ชื่อว่า "บัวไหล" ได้กลายเป็นสนมของเจ้าอินทวิชยานนท์ และใน พ.ศ. 2426. หม่อมบัวไหลได้เป็นกำลังหลักในการสร้างวัดขึ้นแห่งหนึ่ง ณ บริเวณที่มีต้นเปา ซึ่งเป็นสมุนไพรรักษา

หนึ่งขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก เมื่อสร้างวัดเสร็จจึงเรียกว่า “วัดป่าเป้า” แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างวัด ในพระพุทธศาสนานั้น ซึ่งให้เกิดความสามัคคีธรรมในสังคมได้ดีเป็นอย่างยิ่ง ความสามัคคี หรือความร่วมมือร่วมใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งเป็นคุณธรรมที่นับว่าสำคัญมากในหมู่คณะ เหตุนี้จึงทำให้ชาวไทใหญ่มีความสามัคคี มีความปรองดองกันมากในการสร้างวัด เมื่อทางวัดบอกจะสร้างโน้นนี่พอหลวงก็มาช่วย เป็นกระบอกเสียงพูดจาเชิญชวนให้ชาวบ้านมารวมด้วยช่วยกัน เพราะว่าการสร้างวัดมีผลประโยชน์ต่อสังคมทุกคนขึ้นมาก

ข้อเสนอแนะ

1) บทบาทหน้าที่ของชาวพุทธ ควรส่งเสริมและอนุรักษ์ วัดวาอาราม ที่เป็นพุทธสถาน ที่ประภูล้วนในสถานที่ต่าง ๆ ให้ช่วยกันดูแลปกป้องสม่าเสมอ ให้มีความสำคัญต่อศาสนวัตถุ เคารพนับถือตามประเพณีและวัฒนธรรม ที่เราเคยเคารพนับถือกันมาในระยะยาวนานรุ่นสืบรุ่นอย่าให้ขาดหายไปเพื่อให้วัดเป็นสถานที่พึ่งสำหรับคนรุ่นหลังต่อไป

2) บทบาทหน้าที่ของคณะสงฆ์ ให้เป็นผู้นำในการดูแลรักษาวัดวาอาราม ตามความเหมาะสมด้วยหน้าที่ของตนที่ได้รับผิดชอบไว้ เทศนาแนะนำให้ อุบาสก อุบาสิกา มีความเข้าใจในด้านการดูแลตามแนวทางที่ถูกต้อง ประยุกต์ตามความเป็นพุทธ อย่าให้ตึงเกินไปและอย่าอ่อนยานเกินไป มีอะไรอย่างไกร้ให้ความปรึกษากับชาวบ้าน และช่วยพากันดูแลรักษาวัดวาอารามตามที่กำลังของตนพอไหวและทำตามได้

3) บทบาทหน้าที่ของ อุบาสก อุบาสิกา ควรใช้กำลังพอเพียงช่วยพระสงฆ์ ที่พระชี้แนะแนวทางในการอนุรักษ์วัดวาอาราม ที่ต้องปรุงแต่งหรือพัฒนาเพื่อให้วัดจะไม่เศร้าหมอง เพราะว่าพระสงฆ์เป็นผู้ดูแลรักษาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ และเป็นผู้ดูแลรักษาวัดเพื่อไม่ให้วัดเสื่อมเสียหายไปจากชาวพุทธ ฉะนั้น พระสงฆ์ผู้นำต้องทำหน้าที่ปฏิบัติตามด้วยความถูกต้อง เพื่อให้เป็นตัวอย่างที่ดีต่อ อุบาสก อุบาสิกา ที่จะประพฤติปฏิบัติตามรอยในต่อไป

References

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล. ชุด 91 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 3 นครปฐม : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2552.

รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ 9 เรื่อง “พุทธวิธี และวิถีครูบา กับการแก้ปัญหาวิกฤติโลก”

(The Buddhist and Kruba Methods to Solve the World Crisis) วันที่ 25 มีนาคม 2566

PHRA U TEJANYANA. (2561). แนวทางการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของพระสงฆ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน. *ดุชฎินิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

จันทกานต์ สิทธีราช และคณะ. (2564). การดำรงอยู่ของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน. *บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของดุชฎินิพนธ์*. เรื่องการสืบทอดและดำรงอยู่ของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ที่ปรากฏในภษิตไทใหญ่.

โชคนิธินันต์ คุณยศยิ่ง. (2557). องค์ความรู้ของการจัดการปอยส่างลองวัดป่าเป้า อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. *วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*. สาขาวิชาการจัดการ ศิลปะและวัฒนธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ธรรศ ศรีรัตนบัลล์. (2560). ตำแหน่งทางศาสนา: การสร้างความหมายใหม่ในสังคมไทใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน *รายงานการวิจัย*. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

พระมหาเกริกชัย เรือไธสง. (2557). แนวทางการพัฒนาวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในจังหวัดนครปฐม. *หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร.

พระมหาสุนันท์ สุนนโท. และคณะ.(2560). พุทธบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในพระพุทธศาสนา. *รายงานวิจัย*. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภณทิรา เปรมปรีดิ์. (2560). การดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไทใหญ่ กรณีศึกษา ศูนย์ศึกษาปฏิบัติธรรมสาธุประดิษฐ์ รายงานการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individual Study) เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต. ภาควิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สมโชติ อ่องสกุล. (2552). *ชุมชนวัดป่าเป้า*. จัดพิมพ์ในโอกาส 60 ปี พระอินดา อินทวิโร เจ้าอาวาสวัดป่าเป้า.

สรธัญ พวกดี. (2563). การศึกษาการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทใหญ่ในประเทศไทยผ่านดนตรี กรณีศึกษานายพิศักดิ์ หน่อคำ. *บัณฑิตวิทยาลัย*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.